

Întâlniri cu Bogdan Maleon

Încă îmi pare aproape neverosimil că trebuie să mă raportez la trecut, actualitatea sau viitorul fiind efectiv evacuate, atunci când încerc să mă identific cu câteva dintre ipostazele întâlnirilor cu fostul meu profesor. Inevitabil, creionarea unor eșantioane ale prezențelor lui Bogdan Maleon mai mult mă condamnă la rigorile unui epilog decât la debutul unei rememorări. Chiar și pentru cei apropiați cred că a devenit foarte grea situarea în această ipostază necruțătoare.

În cei peste 25 de ani petrecuți în Facultatea de Istorie a Universității ieșene, ca student și profesor, Bogdan Maleon a devenit o parte din istoria sa. Noi, cei care i-am fost studenți și apoi i-am ajuns apropiați, ne vom despărți greu de amintirea sa. Și eram mulți cei care, în activități permanente sau ocazionale, gravitam în jurul său ori a poziției lui instituționale. Pentru mine, figura sa va rămâne o mare absență.

Eleganța și corectitudinea sa atrăgeau în aceeași măsură în care ne ținea la distanță. În anul al doilea al facultății, urma un curs pe care cutuma îl descria drept cel mai greu și mai provocator. În mare parte, legenda aceasta se datora, pe lângă conținutul diferit, față de ceea ce credeam noi, al istoriei medievale universale și aurei profesorului Alexandru F. Platon. La seminar, așteptam, în mod evident, să ne confruntăm cu cineva pe măsura titularului. Tot în semestrul al doilea intram în lumea Bizanțului, cursul magistrului lui Bogdan, profesorul Ion Toderășcu, la fel de exigent, dar cu avantajul că îl cunoscusem deja în semestrul întâi. Ambele materii importante, cu prelegeri complexe și dificile, unde, evident, cei mai mulți dintre noi căutam „salvarea” la seminar.

Bogdan Maleon, pe atunci preparator universitar, ne-a surprins pe toți cu ușurința și siguranța cu care ne explica firesc lucruri destul de grele. Seminariile s-au transformat rapid în mici ateliere, așteptându-le săptămânal pentru a mai desluși din materia care se lăsa greu descoperită. Bogdan a făcut ca totul să fie mai ușor, iar lecturile, multe dintre ele complicate, să le dorim din ce în ce mai grele pentru că, credeam noi, așa ne vom da „măsura valorii”. O naivitate în cele din urmă, dar profesorul ne-a prins în joc, a știut de la început asta și ne-a încurajat, ne-a recomandat să prezentăm cărți și subiecte. A convertit abil entuziasmul nostru în

rudimente ale formării unei metode a „atacării” subiectelor istorice, pentru că, nu-i așa, la vârsta aceea eram toți în plin elan. Urmau corecturile pe text și, pentru cei care încă nu erau solidificați în propria imagine de sine, bucuria unei *Întâlniri*. Mulți am rămas datori acestei prime corecturi a gândurilor așternute pe hârtie. Cine a simțit asta în biroul de la demisolul din corpul H nu a părăsit domeniul istoriei sau măcar a rămas contaminat de bucuria lecturii și a întrebărilor puse diferit.

Și s-a mai învățat ceva în biroul profesorului Maleon, ceva care urma să fie deprins doar de către cei ce acceptau pagina înroșită. Un text de istorie se construiește în măsura în care scriitura depășește o simplă convenție. Totul era spus fără ocoliș, ferm, politicos și era menit să îți construiască un stil, nu unul stereotip sau protocolar, ci unul al tău. Bogdan a fost profesorul care te încuraja să fii onest și curajos în același timp, cu o erudiție care te contamina. Nu era exclusivist, adică nu te revendica la medievală, și nu întrerupea dialogul dacă erai adeptul altei epoci, ci, dimpotrivă, te încuraja să faci bine și serios, cu metodă, disciplina aleasă. Târziu am înțeles că dacă aveai șansa unei ironii pedagogice din partea sa, însemna că ai trecut de partea cealaltă, în care puteai spera la o atenție mai rodnică pentru alcătuirea ta. Serios, foarte corect, politicos sunt, cred cu tărie, apelativele pe care le folosim noi, foștii lui studenți, atunci când rememorăm momentele alături de profesorul Bogdan Maleon.

O inițiativă normală a Universității, fondarea unui Muzeu care să consacre tradiția așezământului universitar, l-a găsit pe profesorul Bogdan Maleon în rolul de manager. A pornit la drum, alături de profesorul Toderășcu, de la zero, construind în timp o colecție, armonizând orgoliile momentului, susținând tineri studenți și doctoranzi să deprindă meserie în intimitatea Muzeului. În scurt timp, sesiunea anuală de comunicări și rememorări ale vechilor profesori, revista Muzeului, colecțiile expuse și miile de vizitatori anual au consacrat un stil aparte. Muzeul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași este încă imprimat de pecetea eleganței și profesionalismului directorului fondator, profesorul Bogdan Maleon.

În această ipostază l-am cunoscut mai îndeaproape și pot spune că am devenit apropiați. A urmat, în mod firesc pentru Bogdan, destul de greu pentru mine, renunțarea la formalități. Câțiva ani buni, în ședințele de redacție ținute la revistă, am reușit să deslușesc un mod particular de a conduce destinele unei instituții. Muzeul era mereu în prim plan și nu o agendă imaginară a directorul. Erau promovate identitatea vizuală a colecțiilor și munca echipei sale, Bogdan nefolosind asta ca o platformă pentru eventuale rosturi personale. A preferat să rămână în fundal, mereu atent la cele mai mici detalii, integrând armonios în noua locație paradigmă

diferite și, uneori contradictorii, asupra muzeisticii și istoriografiei așezământului universitar. Cei care îl știam am ajuns să-i cunoaștem obsesia pentru ordine și perfecțiune în Muzeu sau pentru pregătirea temeinică a subiectelor abordate. Erau prilejuri reale de formare când, atent coordonați, documentam materiale pentru expoziții sau articole și prezentări pentru revista Muzeului.

Te îndruma fără să te aservească, nu deveneai timorat și ajungeai să lucrezi autonom, te încuraja să susții contrariul celor îndeobște cunoscute. Într-un cuvânt, pentru mulți dintre noi era asimilat unei calități care, deși e comună tuturor dascălilor, puțini o primesc. Bogdan era *Profesorul*. Această discreție a sa devenise ceva distinctiv, o eleganță care reușise să o imprime Muzeului și care te întâmpină încă de la intrare.

În multe momente grele din istoria recentă a Muzeului, dar și la Biblioteca Centrală Universitară, unde devenise de ceva timp director, l-am văzut pe Bogdan asumând demn toate consecințele inițiativelor sale. O făcea fără nici o urmă de eroism, aproape stoic, imperturbabil în consecvența sa. În jurul său și în instituțiile unde coordonase activitatea, nu era un zgomot haotic, nu era o precipitare inutilă sau afișate decizii superioare. Un calm și un ritm aparte erau cele două secvențe cu care își credita colaboratorii. Știa, și nu de puține ori trăia intens lucrul acesta, că are o datorie față de cei pe care îi coordona și care nu aveau altă speranță decât în rezistența sa. Nu cunosc ipostaze în care să se plângă și nu cred că cerea ajutorul altfel decât într-un mod firesc. La fel de simplu ți-l și oferea. Nu cred că a trădat vreodată pe cineva din lașitate sau motivând neputință. Din acest punct de vedere, cred că Bogdan era unul dintre cei mai siguri tovarăși de drum pe care îi întâlnisem. Sigur pe el, fără a tranzacționa chestiuni legate de onoare sau demnitate, egal cu sine însuși în orice context, era un camarad pe care ți-l doreai la greu.

A ales să-și ia adio de la noi fără să implice inutil conjuncturi ceremoniale sau familiarități mascate. Probabil, în timp, decantându-se treptat un inventar al înfățișărilor sale sau ale răgazurilor alese, Bogdan ne va fi lăsat deja indicii ale mării lui treceri.

Cătălin Botoșineanu

O umbră elegantă

Există oameni pe care cămașa scrobită stă firesc. Oameni care fac din eleganța clasică, conservatoare, din costumul la două rânduri și cravata sobră, purtate cu nonșalanță zilnică, dar care niciodată nu dau semne de uzură, care niciodată nu sunt lustruite de slin, un fel de a fi. Pentru mulți compatrioți, obișnuiți cu stilul lălâu și dezordonat, cu dezinvoltura vestimentară indusă de societatea de consum americană – care a introdus în ritualul zilnic stilul confortabil și neglijent –, scrobeala „la patru ace” e deranjantă, e un exces care contrazice treningul popular, basca și geaca de bazar la modul cel mai rebarbativ cu puțință. De aceea, oamenii drapați în eleganța clasică sunt, de regulă, evitați cu sfială sau, dacă nu ridiculizați pe față, ca niște caraghioși din alt timp, cel puțin ignorați cu acea superioritate fragilă și inconsistentă a complexatului din alt regn. Într-un fel, poate și îndreptățit, toate aceste arătări „old fashion” merită ostracizate, pentru că indispun hăhăiala populară și lejeritatea mitocănească, dezbumbată, „democratică”, care fac legea în piața publică. Poate de aceea, mai nimănui pare să nu-i pese când un gentleman dispare discret dintre noi devenind, pe furiș, o *umbră elegantă*.

Nu-l cunoscusem pe Bogdan până la deschiderea splendidului Muzeu al Universității ieșene, proiect datorat sintezei fericite dintre viziunea unui rector umanist și rarissima carismă administrativă, inteligent-metodică, a unui tânăr istoric căruia i s-a dat mână liberă. Ca un om cu o oarecare experiență în administrația culturală și în politici publice în domeniul culturii, am salutat atunci entuziast, o reușită emblematică, greu de egalat, a unei instituții de cultură private, realizată din alte fonduri decât bugetul de stat. În urmă cu opt ani scriam, între altele:

Muzeul Universității, deschis într-o clădire monument restaurată prin efortul combinat al Universității „Al. I. Cuza” și al Uniunii Europene, reprezintă un excepțional exemplu de reușită în cultură realizată prin investiții particulare. Grație inteligenței și intuiției manageriale a rectorului Vasile Ișan, care l-a promovat ca manager pe istoricul Bogdan Maleon (discipol strălucit al profesorului Ioan Toderașcu – *mastermind*-ul acestui proiect), devenit între timp important membru al senatului universității, acest așezământ instituțional poate fi astăzi introdus imediat în circuitul turistic internațional și în cel profesional de profil. Cum, potrivit legii, un muzeu se organizează *în jurul unei colecții* și nu doar așa ca moft diletant, actuala instituție pune în valoare colecția inițială a lui Orest Tafrali, inaugurată în 1916, colecțiile

Muzeului Rectoratului, conservate și îngrijite timp îndelungat de Octav Davideanu precum și impresionanta colecție de artefacte specifice civilizației Cucuteni – rod al deceniilor de activitate pe teren a școlii ieșene de arheologie, alcătuită în colaborare cu Fundația Mileniului III. Este un patrimoniu excepțional care dă seama asupra rădăcinilor civilizației pe aceste meleaguri, dar și asupra memoriei modernității românești și constituie argumentul cultural și științific care face din acest muzeu unul de excepție.

Trebuie să mărturisesc că ceea ce mă frapase de la bun început la tânăra și elegantul manager, după ce l-am cunoscut, era, într-adevăr, rezonanța sa cu pedanteria rafinată, cu panaș, vestimentară și discursivă, a distinsului și strălucitului meu profesor de istorie medievală. Aveam să aflu că îi fusese discipol apropiat și că elegantul prorector al universității de atunci îi era mentor și sfătuitor de taină și în acel proiect instituțional. Sunt și astăzi un susținător înfocat al muzeului pe peste drum de clădirea arhivelor și cred, cu tot respectul pentru eforturile meritorii ale actualei echipe de management, că sufletul întemeietorului lui va sta zidit în această remarcabilă și singulară instituție particulară de cultură cât timp va fi în picioare.

Nu am fost propriu-zis un apropiat al lui Bogdan Maleon, dar, am spus-o public, am avut o mare simpatie pentru omul decent și discret, de o politețe și o bună cuviință aproape demodate, de o generozitate și bunătate umană cu adevărat rarissime în lumea universitară și intelectuală *at large*. În plus, cu atât mai meritoriu, avea o inteligență și abilitate administrativă cu totul peste media obișnuită a intelectualilor dornici de funcții care, de regulă, eșuează în agende personale de *self-marketing*, diletantism și corupție. Aventura sa directorială la cârma Bibliotecii Centrale Universitare din Iași ar merita a fi dată ca exemplu, ca *show case* cum se spune în verbiajul european contemporan, de eficiență, corectitudine, abilitate și stil. Mai rar, mai ales în fruntea instituțiilor de cultură, un asemenea om. Am empatizat cu el, am făcut proiecte comune, l-am avut aproape, diplomat și fin negociator cu autoritățile locale în încercarea de a construi un dosar european pentru Iași, ne-am împrietenit, discret și respectuos, cu încrederea unui parteneriat pe termen lung, profesional și uman. Poate plecând de aici am scris, trist, la incredibila sa dispariție, un text mai elaborat despre cum se scrie pe sine istoricul în povestea despre trecut pe care o elaborează cu minuție, dedicându-l „memoriei lui Bogdan Maleon, istoric de anvergură, universitar rasat, lider profesional de o rară decență și echilibru, manager inteligent și

delicat – cum Iașul nu va mai avea curând, om educat, elegant și rafinat, care a avut parte, în floarea vieții, de un destin tragic”.

Despre aventura sa de durată și de adâncime cu cercetarea istorică, despre anvergura academică, deja impresionantă, a cărților și studiilor sale și, mai ales, despre relevanța internațională a staturii sale universitare ar fi prea multe de spus, iar cerneala, spre deosebire de lacrima din colțul ochiului, mi-a secăt. Sper că o vor face istoricii mai tineri, lipsiți de inevitabila contaminare afectivă pe care o avem noi, cei ce l-am cunoscut. Mai ales că, având veșnicia în față, nu văd de ce s-ar mai emoționa la curgerea ireparabilă a timpului, cum o fac eu, acum, la împlinirea unui an de la intrarea lui Bogdan, abrupt și dureros, *în istorie*.

Florin Cîntic

Gânduri despre un om care nu mai este

Deși am fost colegi, nu aș putea spune că l-am cunoscut suficient de bine pe Bogdan-Petru Maleon, fie și pentru a fi împăcat în privința acestor rânduri: că, adică, ele nu sunt „paralele” cu „realitatea” omului și a istoricului. Pentru mine, ca să ilustrez, cumva, această aserțiune, sinuciderea lui Bogdan – dacă sinucidere a fost – a rămas pururea de neînțeles. Așadar, aceste cuvinte sunt doar simple impresii, în acest context: al evocării tristei figuri a defunctului coleg.

Bogdan Maleon a fost un bărbat arătos, mai înalt decât media, suplu chiar la maturitate, cu o statură dreaptă lipsită însă de scortșosenia căutată a omului măcinat de boala fuduliei. Mai mereu era impecabil îmbrăcat (desigur, în înfățișările publice!), la costum, cămașă și cravată asortate, întotdeauna bărbierit la sânge – pe scurt, un om elegant și ca ținută vestimentară, și ca alură, și în privința comportamentului manierat până la căutare.

Mi s-a părut că Bogdan își cultiva, întrucâtva, o imagine publică. Era, de exemplu, foarte politicoș, uneori chiar excesiv – și nu doar cu aceia pe care, datorită vârstei, a prestigiului sau a funcției s-ar fi cuvenit, „natural”, să-i „fleteze” cu o mângâiere de cuvinte, ci cu toată lumea, inclusiv studenții.

Discursului academic – să-i spunem așa! – i-a adăugat, în mod declarativ și de câte ori avea ocazia, corectitudinea și principialitatea. S-a iluzionat în a admite, împreună cu alți colegi de generație, nu doar istorici, ca ar putea „reforma” domeniul în sensul onestității.

Profesional, Bogdan-Petru Maleon a fost lăudat, dar nu excesiv. Unii nu au fost de acord cu modelul de istoric pe care și l-a asumat – și pe care l-a „apărat” cu îndârjire în mai toate ocaziile (în două sau trei rânduri, am fost și eu părtaș la discuții în care s-a atins condiția istoricului – și chiar a medievistului: de cuvinte, de tonalitate, de evocare naționalistă etc., etc). Dar, în privirea medievistului Bogdan Maleon, alții, cu pregătirea necesară, se cuvine să se pronunțe.

Bogdan a fost și un „personaj public”, ca director al Muzeului Universității și, ulterior, al Bibliotecii Centrale Universitare. A fost, în opinia noastră, un bun administrator și nu doar în sensul strict contabil. A izbutit, considerăm, să anime acel Muzeu, să-l transforme într-o instituție de cultură, după cum a adus acolo oameni inteligenți care nu mimează munca, cum prea adesea vedem că se întâmplă în jurul nostru. Faptul de a fi ajuns, atât de tânăr și fără suficiente argumente, director al BCU i-a determinat pe mulți să considere că a fost o numire politică. Deși conotația din urmă nu poate fi nicicum contestată, Bogdan s-a impus rapid ca un „șef” eficient, cumpănit, întreprinzător. Biblioteca a devenit, ca să spunem așa și exagerând întrucâtva, un lăcaș al muzelor.

Să nu se înțeleagă, însă, din cele spuse, că, personal, l-am văzut pe Bogdan Maleon în sensul unui portret al impecabilității. Există și un revers, o dedublare, au fost doi oameni, două personaje, două, ne repetăm, „portrete”.

Mai întâi, acel Bogdan Maleon, cel „oficial”, stăpănit, politicos, manierat, principial – am putea chiar admite că a dorit, din răspuțeri, să se prezinte în această postură publicului. Dar, atunci când anumite „calități” ale unui om, fie ele și eminente, sunt colportate, cu inflexibilitate, până în pânzele albe, ele se pot transforma în năravuri detestabile. Politețea excesivă poate duce la scorțoșenie, la imposibilitatea căldurii în relațiile cu semenii; principialitatea – la refuzul compromisului: iar a fi capabil de compromis face parte dintr-un *modus vivendi* al omului inteligent. O declarație de genul „eu nu fac compromisuri!” este (cam) o prostie.

Al doilea Bogdan Maleon este sub învelișul (desigur exterior) al primului: un om capabil de iubire, un coleric, amator de un pahar de vin împănăt, din belșug, cu discuții. Într-o anumită împrejurare l-am văzut chiar ieșindu-și din pepeni, în încercarea de a-l pune la punct, cu țipete în lege, pe un coleg pornit și acela pe arțag! De fapt, ni se pare, un om trebuie să fie capabil să se exteriorizeze, altfel se poate „îmbolnăvi”, de fiere, de inimă rea, după cum există și riscul unei implozii interioare. Să fi

fost, în cazul lui Bogdan, o astfel de inadecvare între imaginea publică cultivată cu strășnicie și „revolta” pornirilor lăuntrice ale celui „adevărat”?

Și, ca să închei, mărturisesc faptul că, de la primul cuvânt, m-a cuprins teama că aș putea vorbi cu păcat despre defunctul nostru coleg – dar această teamă s-a topit treptat, pe fondul unei profunde păreri de rău după un om care a părăsit o lume ce părea să-l copleșească cu „favorurile” ei.

Mihai Cojocariu

La un an de la (ne)despărțirea de Bogdan-Petru Maleon

A scrie despre o persoană dragă care nu se mai află printre noi este un lucru incredibil de dificil. Și asta nu vine din frica de a pune într-o lumină nepotrivită anumite acțiuni ale sale, de a le omite pe altele, de a ne cântări onestitatea ori de a ne testa limitele subiectivității, ci vine din conștientizarea faptului că scrisul rămâne una dintre formele de cinstire a memoriei cuiva. Sau, altfel spus, un mod prin care ne amintim de cineva. Așadar, cu teama de a nu îl dezamăgi pe cel care m-a învățat atât de multe lucruri și, totodată, cu speranța că aceste cuvinte îi vor face cinste, voi încerca să întruzez într-un text câteva fragmente de memorie despre Bogdan-Petru Maleon.

Bogdan Maleon mi-a fost profesor, mentor, șef ierarhic și prieten. Cu toate acestea, colaborarea noastră a purtat mereu pecetea mentor-discipol chiar și dincolo de perspectiva științifică. La începutul formării mele profesionale, a fost singura persoană care m-a încurajat să îmi continui proiectele atunci când eram gata să renunț, spunându-mi, în cele mai dificile momente, că pot să merg mai departe și că, dacă îmi doresc un lucru cu adevărat, trebuie să muncesc pentru ca acel lucru să se împlinească. Mi-a insuflat ideea că, în orice domeniu activezi, cunoașterea nu se realizează prin cărți, ci prin oameni. Și-a dorit – și am toate motivele să cred cu tărie că a reușit – să fie un om care dăruiește cunoaștere. Totodată, știu că spera să lase în urmă ceva mult mai presus decât cărți sau lucruri materiale, ceva care nu devine cuantificabil în scris decât în măsura în care amprenta este suficient de puternică la nivel uman. Iată de ce nu pot despărți nicidecum pe omul Bogdan Maleon de directorul bibliotecii sau de profesorul și mentorul Bogdan Maleon.

Privind în urmă cu câțiva ani, îl văd la început de drum pe cel care considera biblioteca un spațiu prietenos și care de la începutul „mandatului” – așa cum îi plăcea să spună – a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-i atrage pe cititori. Pentru el, biblioteca pe care o conducea avea o vocație anticipativă, intuind nevoile cititorilor astfel încât să creeze un orizont de așteptare cât mai deschis. De aici a pornit ideea construirii unei săli cu acces non-stop (opțiune considerată „sophisticată, dar întru totul necesară”) și a unui spațiu de socializare. Eforturile sale convergeau spre oferirea, pe lângă confortul intelectual, a unui confort propriu-zis pentru cei care ne călcau pragul. În perioadele de cumpănă, când diverse obstacole puneau în pericol materializarea acestor planuri, precum și în momentele în care relația dintre bibliotecă și cititori era una ușor tensionată, a găsit modalități de a gestiona situația în beneficiul publicului nostru. Obișnuia să spună că „cititorul are întotdeauna prioritate”. Asculta orice sugestie din partea cititorilor, iar reclamațiile privind calitatea serviciilor nu erau privite cu agresivitate, ci ca provocări care făceau parte dintr-o relație firească cu cititorii. În zilele aglomerate, când abia mai aveam timp să ne desfășurăm activitatea curentă, primea în biroul său pe oricine avea o doleanță, iar când îl întrebam „mai rezistați?” îmi răspundea calm „evident că da”. Nici acum nu îmi dau seama cum reușea să îmbine atât de armonios activitatea rutinieră cu rezolvarea unor situații neprevăzute, de la cele mai grave la cele mai nesemnificative. Presupun că așa înțelegea că trebuie să fie un adevărat manager. Era dedicat misiunii sale, misiune bazată pe câteva principii fundamentale de care nu se dezicea: corectitudine, transparență, consultarea colectivului și stabilitate. Este o realitate faptul că Bogdan Maleon a fost pentru bibliotecă și pentru oamenii care o compun un reper al stabilității.

Din primul moment a înțeles pe deplin rolul instituției pe care o reprezenta și a încercat să onoreze menirea istorică a bibliotecii, organizând evenimente cu trimitere specială la edificarea palatului în care își desfășoară astăzi activitatea BCU Iași. Mai mult decât atât, a început demersuri de reconstituire veritabilă a istoriei bibliotecii, rememorând într-o manieră cât se poate de onestă etapele evoluției acesteia, subliniind totodată actualitatea bibliotecii și a cărții în general.

Nu credea în „moartea” cărții tipărite, cel puțin pe termen mediu, și nici în faptul că biblioteca tradițională (despre care se aude tot mai des că și-a epuizat menirea), pe de o parte, și spațiul digital, pe de altă parte, se află în opoziție; credea că cele două se află într-o relație productivă și cât se poate de firească. Una dintre direcțiile de management, care a pornit, cred eu, dintr-un deziderat personal, a fost inițierea procesului de

transpunere în format electronic a patrimoniului BCU. Fiind de formație istoric și parte în mod continuu în diverse proiecte de cercetare, înțelegea importanța accesului la informație, indiferent de formatul acesteia. Drept mărturie personală aici stă faptul că, după ce m-am lamentat, în toamna anului 2017, de lipsa la BCU Iași a unor numere din publicațiile periodice indispensabile unui istoric medievist, mi-a solicitat o listă cu numerele care lipsesc, urmând ca apoi să completăm colecția. Mai mult decât atât, acestea urmau să fie digitalizate, astfel încât studenții să le poată accesa de oriunde. El însuși oferea studenților săi oricând informații digitale privitoare la disciplina pe care o preda la Facultatea de Istorie sau alte discipline conexe, atâta timp cât deținea acele informații.

Nu voi insista asupra proiectelor instituționale majore puse în aplicare de el, căci acestea sunt cunoscute, în mare, de publicul larg (introducerea *on-line* a prelungirii împrumutului de publicații, crearea unui serviciu de multiplicare *self-service*, dezvoltarea infrastructurii unității centrale și a filialelor, lucrări de reparații și amenajări în interiorul bibliotecii, facilitarea accesului elevilor de liceu la sala de lectură, amenajarea de cabinete individuale de studiu, campania de premiere a celor mai activi cititori, organizarea *Zilelor BCU* și a altor activități științifice etc.). Voi menționa, în schimb, faptul că nu și-a revendicat niciodată dreptul asupra acestor realizări, ci a transferat meritele asupra întregului colectiv al Bibliotecii. Își dorea ca fiecare angajat să simtă că face parte dintr-o echipă, stimulând participarea cât mai largă a personalului la luarea deciziilor manageriale. În timpul directoratului lui Bogdan Maleon, unii colegi afirmau că s-au simțit cu adevărat bibliotecari și că aveau impresia că lucrează într-o instituție într-adevăr recunoscută pe plan local și național. Cu alte cuvinte, s-au simțit mândri de contribuția lor la această recunoaștere, dar, cu atât mai mult, s-au simțit mândri că făceau parte din instituția reprezentată de Bogdan Maleon. Ceea ce colegii mei nu știu, însă, este faptul că el îi aprecia, îi înțelegea și îi respecta, atât ca oameni, cât și ca bibliotecari.

Bogdan Maleon avea și slăbiciuni dar, ca un adevărat lider, nu le arăta nimănui. Modul în care era perceput și imaginea pozitivă pe care și-a construit-o prin muncă și respect față de oameni conta foarte mult pentru el. Sper doar ca această imagine să fie păstrată constant în sufletul tuturor celor cu care a colaborat de-a lungul timpului.

Menționam la început că de la Bogdan Maleon am învățat multe lucruri: arta comunicării, a diplomației, stăpânirea de sine; am învățat că pentru orice problemă există o soluție, am învățat să văd lumea, să cunosc tipuri de oameni, am învățat să nu mă subestimez, să merg înainte, să fiu

organizată (!), să am încredere în mine; am învățat că toți oamenii sunt buni și, dacă ei par altfel, e din cauza circumstanțelor. Îmi spunea mereu că mai am atât de multe de învățat. Ceea ce nu m-a învățat însă a fost despărțirea. De obicei, ucenicul își urmează propriul drum, iar mentorul rămâne singur sau își găsește alți discipoli. În cazul nostru, a fost invers. Discipolul a rămas singur, încercând să nu uite, să nu piardă ceea ce a învățat și, cel mai important, să păstreze vie amintirea mentorului, asemenea unei povești pe care a citit-o în copilărie și pe care n-o va uita nicicând.

Alina Frunză

...Și doar uitarea plânge...

Poate părea destul de ciudat și, cu siguranță, este greu pentru cineva să scrie utilizând timpul trecut atunci când face referire la un coleg de generație, cu atât mai mult cu cât plecarea acestuia dintre noi a fost una prea timpurie, prea bruscă, prea... greu de înțeles. Bogdan mi-a fost un adevărat coleg, cu care, dincolo de apartenența la aceeași universitate, am comunicat, am colaborat, am planificat și desfășurat numeroase activități cu caracter profesional.

Deși nu pot spune că am fost prieteni, nu am nicio rețineră în a aprecia relațiile dintre noi, dincolo de acea colegialitate deja menționată, ca fiind prietenești, existând, chiar, câteva momente în care viețile noastre s-au intersectat și în plan personal. Poate deloc întâmplător, Bogdan era specialist în Istorie, o știință foarte apropiată mie, căreia i-am acordat o atenție specială atât în timpul studiilor, cât și după finalizarea acestora, și pe care încerc să nu o neglijez nici în activitatea didactică și de cercetare științifică.

L-am cunoscut pe Bogdan cu ocazia implicării amândurora în activitatea Centrului de Studii Europene, rezultat al cooperării dintre cadre didactice provenind de la Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Istorie și de la alte facultăți din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, aflat, ca și noi, la început de drum în anul 2000. În acest context, pot menționa faptul că am scris împreună unul dintre primele proiecte Jean Monnet aprobate universității noastre, destinat tinerilor cercetători în domeniul Studiilor europene, demers în

care s-a implicat în mod deosebit și la realizarea căruia am fost ajutați, în ceea ce privește verificarea traducerii în limba engleză a documentației proiectului, de Anda Maleon, soția lui Bogdan. Deși participarea sa la realizarea proiectului a fost una determinantă, Bogdan nu a avut niciun beneficiu în urma implementării lui și nu l-a folosit niciodată pentru a obține vreun avantaj din punct de vedere profesional.

Ulterior, am parcurs împreună diferitele etape ale carierei didactice: preparatori universitari între 2000 și 2003, asistenți universitari între 2003 și 2006, lectori universitari începând din anul 2006. Bogdan a fost mai harnic decât mine în ceea ce privește susținerea publică a tezei de doctorat și în privința promovării pe postul de conferențiar universitar, însă drumurile noastre s-au intersectat din nou, în 2015, când am participat amândoi, cu succes, la concursul pentru ocuparea unui post de profesor universitar.

În același timp, am avut ocazia de a colabora în Senatul Universității, în perioada 2012-2016, for în care a avut o contribuție remarcabilă; și pentru care nu a mai dorit să candideze, odată ce ocupa funcția de director general al Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, știind că nu s-ar fi putut implica, așa cum își dorea, în ambele activități.

Au mai fost proiecte și activități în care am colaborat și care au reprezentat ocazii de a constata inteligența, eleganța, modestia, bunul simț și discreția care îl caracterizau, considerația deosebită cu care îi trata pe ceilalți, dar și respectul pe care îl impunea prin modul său de a fi, de a vorbi și de a acționa. Nu făcea concesii atunci când formula și susținea acele principii și valori în care credea, chiar dacă acest lucru îl făcea să fie în minoritate, îi dăuna intereselor personale sau îl punea într-o poziție mai puțin favorabilă.

Dincolo de aprecierile sincere și de multele lucruri bune pe care le-am făcut împreună, de-a lungul timpului (atât de scurt), poate cea mai frumoasă amintire este că, deși nu ne planificam vreo întrevvedere, totdeauna eram bucuroși să ne reîntâlnim și să stăm puțin de vorbă.

Liviu-George Maha

Omul începutului de drum

Instituțiile nu funcționează din inerție și nici doar prin mecanisme și proceduri aplicate mecanic de un „aparat birocratic” specializat. Instituțiile sunt vii, dinamice și împrumută, cel mai adesea, câte ceva din spiritul, din caracterul celui care le conduce. Muzeul, contrar aparențelor, nu este un departament foarte tânăr. Decizia Senatului Universității din 1980 punea bazele unei colecții academice permanente în Palatul din Copou. Dar vremurile nu l-au pus în lumina pe care o merita. Aproape 20 de ani mai târziu, prin strădaniile conducerii de atunci a Universității, a Rectorului prof. univ. dr. Vasile Ișan, Muzeul a reintrat pe agenda priorităților. Și, fără îndoială, achiziționarea noii clădiri-sediu a fost un pas decisiv. A urmat un complicat și amplu proces de amenajare a spațiului expozițional, la care au conlucrat profesorii Ion Toderașcu, Vasile Cotiugă (pentru Muzeul Civilizației Cucuteni) și Bogdan Maleon. Iar deschiderea oficială a Muzeului, în 2010, nu a însemnat și încremenirea lui în timp, așa cum se întâmplă, în multe cazuri, cu instituții similare din România. Dinamismul, perseverența și creativitatea lui Bogdan Maleon și-au pus amprenta asupra parcursului ulterior al noului-vechi muzeu. A știut să fie de fiecare dată o gazdă primitoare, un director deschis spre dialog, receptiv la propuneri și proiecte, pe care le-a armonizat cu propria agendă instituțională.

S-a înconjurat de tineri. Și nici nu era greu, căci postura lui de profesor tânăr atrăgea, stimula. A lucrat cu mulți studenți-bursieri, pe care îi alegea cu grijă, din grupele de licență, masterat sau doctorat. Le-a oferit, timp de șase ani, posibilitatea de a învăța și de a exersa cunoștințele de istorie, arheologie, muzeologie. Muzeul a fost, din acest punct de vedere, unul școală.

Prin implicarea directorului Maleon, colecțiile Muzeului s-au îmbogățit cu donații, făcute anual de profesori sau foști studenți, iar acordul de colaborare cu Biblioteca Centrală Universitară din Iași a permis expunerea unor lucrări vechi, ediții rare, semnate de personalități ale culturii și științei ieșene. Muzeul a fost unul deschis către comunitatea universitară, dar și către cea locală, în general. A devenit, treptat, un loc de întâlnire, dezbateri și expunere deloc de neglijat.

Bogdan Maleon nu a așezat instituția într-un tipar clasic, comod deopotrivă pentru director, angajați și colaboratori. Ci a transformat-o

treptat, în reper al cercetării istoriei universitare. Din această perspectivă, trei proiecte inițiate de Bogdan Maleon au constituit axul activității științifice, fără de care un muzeu rămâne doar un spațiu inert. A organizat anual Simpozionul de istorie universitară, biblioteconomie și muzeologie, cu participarea specialiștilor din Iași și din alte centre din țară. A publicat revista *Historia Universitatis Iassiensis*, singura publicație de istorie academică din România, și a oferit, prin intermediul site-ului Muzeului, celor interesați, un excelent instrument de lucru: întreaga colecție a *Analelor Universității* în formă scanată. Astfel, Muzeul a căpătat o semnificație mai profundă decât aceea de păstrător al memoriei instituționale. A devenit un mic centru de cercetare, în jurul căruia au început să graviteze cei interesați de domeniul istoriei educației, în general, și a celei universitare, în special.

Bogdan Maleon a gândit strategic și instituțional, iar Muzeul a intrat repede în conștiința comunității academice din Iași, dar prin legăturile dezvoltate, și din Cluj-Napoca și București.

La preluarea funcției de director, în decembrie 2015, nu am avut, așadar, o „moștenire” de uitat, ci una de consolidat. Colaborarea excelentă pe care am avut-o până atunci, în cadrul proiectelor Muzeului și al echipei editoriale, dar, cred, și încrederea acordată constant l-au făcut pe Bogdan Maleon să mă sprijine într-o funcție care obliga. Iar trecerea între „mandate” a fost lină, căci Bogdan nu a fost omul exceselor și nici un spirit conflictual sau egoist. Mi-a oferit toate informațiile de care aveam nevoie, m-a pus în contact cu toți colaboratorii Muzeului, inclusiv cu sponsorii, mi-a dat întreaga bază de date și documente. Astfel că Muzeul nu a trebuit să o ia de la zero și nici să „experimenteze” sincope în administrare. Am prețuit, fără îndoială, acest ajutor, atât de firesc oferit de fostul meu profesor, de colegul Bogdan Maleon. Și dacă, în teoria clasică a pedagogiei, primii șapte ani din formarea copilului sunt esențiali, primii ani din existența noului-vechi muzeu în mandatul lui Bogdan Maleon au fost decisivi pentru conturarea personalității distincte a departamentului, pentru intrarea lui definitivă în conștiința comunității locale și pentru fixarea unor direcții strategice de cercetare-dezvoltare.

Ionuț Nistor

Profesorul și directorul

Îmi amintesc de anul 2010, când Profesorul Maleon dorea să organizeze un simpozion dedicat istoriei și patrimoniului universitar, muzeologiei și biblioteconomiei. În cadrul acestuia, era prevăzută și o secțiune numită „Memoria spațiului academic”, care se dorea a fi o formă de întoarcere în timp la „cei care nu mai sunt”. Mi s-a părut o idee importantă și totodată obligatorie în cadrul Simpozionului dedicat „Zilelor Muzeului”. Evocările foștilor studenți (actuale cadre didactice sau colaboratori) ori a apropiaților acestor „oameni de seamă” mi se păreau întotdeauna fascinante și le ascultam cu multă curiozitate, fără să îmi dau seama că va veni ziua în care voi scrie și eu, la rândul meu, câteva gânduri despre cel care a inițiat această rubrică și care mi-a fost totodată coordonator, îndrumător, director, dar și sfătuitor încă din primul an de studenție.

Cum mi-l amintesc pe Profesorul Maleon? Un om mereu prezentabil și profesionist! Încă de la primele capitole de licență, articole și alte texte științifice și până la teza de doctorat, Profesorul Meu (așa cum îmi plăcea mie să îl numesc) mi-a corectat cu rigurozitate lucrările pe care le scriam. Întotdeauna discutam pe baza textului pentru a se asigura că am înțeles și am luat la cunoștință unde trebuie să insist sau să modific. Mai mult, uneori, intervenea direct pe text pentru realizarea corecturilor, pentru siguranța coerenței textului. Aceste chestiuni m-au determinat atunci să observ cu câtă minuțiozitate și corectitudine își făcea meseria Profesorul Maleon. Niciodată nu mi-a îngăduit să mă prezint la o manifestare științifică sau să public un articol fără să se uite măcar câteva minute peste text. De exemplu, îmi amintesc de corectura primului capitol din licență, când primul imbold a fost să mă dau un pas în spate când am văzut „cât roșu era peste negru” sau chiar de referatul din cadrul doctoratului când mi-a propus amânarea acestuia pentru a avea timp să completez ceea ce îmi sugerase. Oricât de ocupat ar fi fost, întotdeauna își făcea timp să corecteze și să îmi sugereze modificări și surse bibliografice, ceea ce m-a făcut să îl apreciez pe întreg parcursul studenției.

Profesorul Maleon mi-a fost mentor pe întreaga perioadă a studenției, masterului, doctoratului, dar și după toate aceste etape. Mi-a îndrumat pașii spre viața academică încă din primul an de studenție, formându-mă și dându-mi curaj chiar și atunci când voiam să renunț. Când am terminat masterul, nu eram hotărâtă dacă să merg mai departe la doctorat sau să mă opresc cu studiile, însă Profesorul Maleon nici nu a vrut să audă de așa

ceva. Și acum îmi amintesc cuvintele sale: „Nu se poate! Nu se poate! Aveți o temă cu potențial pe care trebuie să o dezvoltăți și la doctorat!”

Îmi aduc aminte de sfârșitul anului trei când, la susținerea licenței, era plecat în străinătate, însă atunci când îi trimiteam câte un *e-mail* răspunsul lui era mereu prompt. Și aș vrea să mai adaug faptul că, la susținerea Cursului Festiv, Profesorul Maleon a primit diploma de „cel mai chipeș profesor” al promoției 2007-2010.

Începând cu anul I de master am lucrat împreună la amenajarea și deschiderea Muzeului Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Secția Academică. Încă de la început discutam fiecare sarcină în parte și, la finalul programului, analizam cele realizate. Principalul obiectiv pe care îl aveam de îndeplinit era acela de a selecționa din obiectele de patrimoniu ceea ce trebuie expus în vitrine și ceea ce trebuie păstrat în depozit. Fiind la prima colaborare de acest tip, uneori aveam îndoieli, rețineri, doream ca totul să fie așa cum trebuie și să nu îl dezamăgesc. Deși poate au existat și mici stângăcii din partea mea, Profesorul Maleon mereu venea și zicea: „Felicitări! Foarte bine! Foarte bine, domnișoară!” Încrederea pe care mi-a acordat-o m-a determinat să îl apreciez și ca Profesor, dar și ca Om; mereu m-a încurajat și motivat!

Cum era profesorul Maleon ca director? Totul trebuia să fie impecabil: de la felul în care erau așezate exponatele în vitrine, până la acuratețea ghidajului. În fiecare dimineață, primul lucru pe care era indicat să îl faci când ajungeai la Muzeu era verificarea vitrinelor și asigurarea faptului că nu era nimic deranjat și apoi concentrarea asupra altor lucruri. În privința ghidajelor, și acum îmi amintesc de primele vizite pe care le-am avut: grupele de studenți coordonați de profesorul Popescu de la Facultatea de Educație Fizică și Sport. Erau studenți din anul I aduși pentru „a ne exersa ghidajul” și a ne „obișnui să vorbim în public!”, spunea profesorul Maleon. El se așeza în partea stângă, iar profesorul Popescu în dreapta. La un moment dat, în timpul ghidajului, auzai din partea ta stângă șoptindu-se: „Mai tare! Mai tare!” Așa s-au desfășurat primele noastre ghidaje. Seriozitatea cu care trata toate aceste lucruri și energia pe care a investit-o în amenajarea și promovarea Muzeului și, implicit, a Universității, evidențiază, încă o dată, că acesta a rămas în amintirea multora ca „om de seamă” al vieții academice ieșene.

Încă o chestiune pe care aș vrea să o amintesc aici este faptul că Profesorul Maleon și-a dorit ca Muzeul să fie atât un spațiu de promovare al Universității, cât și un „laborator de cercetare”. Nu și-a dorit niciodată ca Muzeul să aibă taxă de vizitare, zicând chiar că va pleca din funcția de coordonator dacă acest lucru se va întâmpla într-o zi. Sper că dorința

acestuia va fi respectată de conducerea Universității și mulți ani de acum înainte.

Dincolo de stricta colaborare profesională, au fost și momente de relaxare, ocazii în care am reușit să îl cunosc nu doar ca profesor și director, ci și ca om sau chiar prieten. Așa mi-l voi aminti mereu pe Profesorul Maleon: un profesionist, un profesor echilibrat și un mentor dedicat!

Îi datorez Profesorului Maleon ceea ce sunt astăzi în plan profesional.

La final, aș dori să amintesc și faptul că am cunoscut-o și pe soția îndrumătorului, Anda Maleon, o femeie deosebită și cu suflet mare. Deși poate la o primă întâlnire îți lăsa impresia că te ține la distanță, am reușit să trec de această barieră și să colaborăm la anumite proiecte, care m-au ajutat să cresc în plan profesional și personal.

Petronela-Raluca Podovei

Portret din memorie

*Câtă luciditate atâta conștiință, câtă conștiință,
atâta pasiune și deci atâta dramă. (Camil Petrescu)*

A scrie despre Bogdan, la trecut, este și acum un exercițiu anevoios, căci e plin pentru mine de o durere difuză și de regretul a tot ceea ce ar fi putut să se împlinească în destinul său profesional și uman, și nu a mai fost să fie. Câte proiecte, câte sfaturi, câte zâmbete, câtă ironie fină, câte lecții pentru studenți și masteranzi, câte momente de tihnite conversații cu prietenii și colegii, câte cărți și articole scrise...

Pe Bogdan l-am cunoscut în 2010, când Universitatea din Iași a sărbătorit, prin inaugurarea Muzeului Universității, 150 de ani de activitate neîntreruptă. Era și prima mea vizită în capitala Moldovei, în calitate oficială, dacă pot spune așa, adică invitată de colegii ieșeni, ca reprezentant al Universității clujene. Bogdan m-a așteptat la gară, deși am sosit cu doar câteva ore înainte de deschiderea oficială a Muzeului, și, ca întotdeauna în astfel de ocazii, mai erau multe mici/mari detalii de pus la punct. Mi-a povestit atunci despre problemele pe care le-a întâmpinat cu una dintre cele mai mari vitrine de sticlă din muzeu, care se crăpase de câteva ori pe ultima sută de metri, pricinuindu-i mare bătaie de cap tocmai când el și tânăra sa echipă se aflau pe punctul de a-i primi pe cei dintâi vizitatori. Dar, în pofida stresului inerent, Bogdan a reușit să mă facă să mă simt aproape imediat binevenită.

Prin delicatețea comportamentului și prin umorul său fin, profesorul Maleon m-a introdus în lumea academică din Copou aproape fără să îmi dau seama, lucru pentru care îi sunt și în prezent recunoscătoare. Avea acest talent rar, dar în același timp discret, o artă aproape pierdută astăzi, de a înlesni legături și contacte sociale, de a crea rețele de colegi și de specialiști, de a selecta oameni de calitate în jurul său. În același timp, Bogdan era un bun cunoscător al slăbiciunilor și metehnelor mediului universitar, pe care le privea deopotrivă cu înțelepciune și îngăduință, știind să navigheze printre meandrele lor în mod înțelept și totuși oarecum detașat.

Înainte de orice, Bogdan a fost un constructor, așa spune aproape un întemeietor, mai ales în mandatul său de director al Muzeului Universității ieșene, mandat care a durat cinci ani. Alături de o redacție relativ mică, însă foarte motivată și pasionată, a reușit să pună bazele unei reviste dedicate istoriei universităților din România, publicație ajunsă azi un reper în domeniu. Știu că avea idei la fel de interesante și pentru a dezvolta Biblioteca Universitară ieșeană, a cărei conducere o preluase de puțin timp, înainte de prematura sa dispariție. Pentru Iași, orașul său de adopție, care i-a oferit șansa împlinirii profesionale, Bogdan era și un ghid extraordinar, care îi cunoștea istoria în detaliu. Multe dintre așezămintele bisericești locale, cum ar fi Golia, păstrau puține secrete față de bizantinologul Bogdan Maleon.

Îmi va rămâne în minte ultima întâlnire cu el, la Zilele Muzeului Universității ieșene din 2017, când, după terminarea lucrărilor și discuțiilor științifice, participanții s-au strâns în jurul unei mese îmbelșugate, iar Bogdan i-a delectat pe toți cei prezenți, povestind întâmplări hazlii din cariera sa academică. Acelea aveau să fie printre cele din urmă zâmbete ale sale, înainte de eternitate...

Ana-Maria Stan

Modelul intelectualului complet

De-a lungul timpului, puțini oameni mi-au oferit șansa de a resimți direct prezența afinității elective. Pe Bogdan Maleon l-am cunoscut mai întâi auzindu-l: o lansare de carte mi-a oferit prilejul de a audia un cu totul altfel de discurs decât cel cu care suntem obișnuiți în mediul academic. Dincolo de faptul că, în calitate de referent, vorbitorul aducea în centrul discuției cartea pe care o prezenta, cu punctele sale forte și cele

critice, iar nu propriul profil intelectual, mi-a atras atenția, cu deosebire, dinamica moderată a gesturilor, parte a unei retorici care nu se învață, care nu ține, deci, de cunoașterea „tehnică”, ci de acea naturalețe a „înnăscutului”. Se afla acolo, în retorica sa gestuală, îmbogățind frazarea lipsită de orice sincopă, un semn al prezenței aristocrației spiritului. Vorbitorul îmbina, prezentând cartea, emoția lecturii, pe care o împărtășea auditoriului prin lumina caldă a privirii sale și rigoarea cvasi-matematică a istoricului care, savurând totuși practica interpretării textuale, impune în același timp, prin mimică și gesturi, reperele raportării la text. Am văzut în Bogdan Maleon, încă de atunci – să fi fost prin 2014 –, un intelectual complet: o naturală stăpânire a cunoștințelor acumulate, acea „umiltate intelectuală” de care pomenește Popper, o pe deplin internalizată artă a îndoielii metodice de tip cartezian, un spirit critic fundamentat pe virtutea moderației, o echilibrată evitare discursivă a epatării baroce, toate acestea însumau un spirit aristocratic tot mai dificil de identificat în rândul elitei noastre academice. Privind retrospectiv, îmi dau seama că am intrat, atunci, în sfera unui exercițiu de admirație ce conținea, în subsidiar, entuziasmul de a fi descoperit că generația noastră nu poate fi una pierdută, din moment ce are în zestre asemenea oameni.

Tocmai din acest motiv, nu am avut nicio surpriză atunci când profesorul Maleon a intrat, în toamna-iarna lui 2014, în galeria nominalizaților pentru premiile „Oamenii Timpului”, oferite de revista de cultură contemporană *Timpul*, la categoria „Memorie și istorie”. Un exercițiu, de altfel, simbolic de recunoaștere a valorilor din zece domenii de activitate, girat de un juriu național format din personalități recunoscute național și internațional, nu putea să rateze privilegiul de a face o reverență unui istoric deja consacrat la 38 de ani, cât avea atunci. A fost, pentru mine, prilejul de a-l cunoaște în mod direct, de a remarca, într-o conversație de câteva minute, purtată în foaierea Teatrului Național „Vasile Alecsandri”, distincția prezenței sale și de a iniția o colaborare pe care am resimțit-o foarte aproape în cei trei ani care au urmat.

După ce fusese, pentru câțiva ani, directorul Muzeului Universității „Alexandru Ioan Cuza”, oferind comunității o bijuterie a memoriei noastre istorice, Bogdan Maleon avea să preia, din 2015, directoratul Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”, căreia i-a imprimat, instituțional, o extraordinară deschidere spre lumea culturală, grație dezbatărilor, simpozioanelor, concertelor și expozițiilor ce și-au găsit cuvenitul loc în impunătorul edificiu al Fundațiunii Universitare „Ferdinand I”. Am beneficiat, ca director al revistei *Timpul*, de sprijinul său direct în organizarea unora dintre acestea și am proaspete în minte, de fiecare dată

când urc treptele Bibliotecii, întâlnirile din cabinetul său, parfumate de aroma inconfundabilă a unei cafele matinale, prilejuri de a-i asculta sugestiile și de a-mi confirma, chiar înainte ca evenimentele pe care i le propuneam să se întâmple, că ele se vor desfășura perfect. Într-o astfel de ocazie, în vara lui 2015, Bogdan m-a condus în grădina Bibliotecii și mi-a expus planul său de a o transforma într-un loc viu, dedicat evenimentelor culturale organizate în aer liber. Memoria afectivă m-a întors atunci, brusc, la momentul în care îl ascultasem la acea lansare de carte: vorbea cu patos moderat, entuziasmul îi aducea sclipiri ireale în aceeași privire caldă, gesturile transmiteau siguranța că, odată enunțate, cuvintele se vor transforma în realitate. Cred și acum, așa cum am fost convins atunci, că acest proiect al său trebuie să coaboreze în cotidianul cultural al Iașului și să devină vizibil cât mai curând.

Un alt proiect pe care, împreună cu alți intelectuali, dorea să îl pună pe cale era cel al unui club de gândire liberală, care să configureze politici publice pentru comunitate. Proiecția sa era că, astfel, societatea civilă, dar și decidenții din zona administrației ar putea beneficia de expertiza profesioniștilor din mediul academic umanist. Am regăsit în acest proiect spiritul liberal-conservator, de proveniență britanică, al intelectualului aristocrat Bogdan Maleon și am putut raționaliza, în acest fel, resursa principală a afinității electivă pe care o aveam în raport cu el: credeam amândoi în valoarea fundamentală a libertății, dublată de responsabilitatea comunitară, credeam în ieșirea din fatalismul ipostazei „turnului de fildeș” și în poziționarea intelectuală pe meterezele implicării civice. Această raportare ideatică a lui Bogdan la realitatea lumii noastre mi-a oferit, din nou, garanția că facem parte dintr-o generație de intelectuali care, dincolo de latura importantă a profesiei, au datoria de a deveni voci în cetate, fără a-și limita activitatea la exercițiul de întreținere a spiritului. Este ceea ce m-a determinat să-i caut sfaturile și atunci când, din a doua jumătate a lui 2016 și până la începutul lui 2017, m-am aflat în București, pentru a iniția, din partea Guvernului României, programul național dedicat aniversării Centenarului Marii Uniri. E o realitate mai puțin cunoscută, dar Bogdan Maleon a fost unul dintre puținii istorici de calibru pe care am avut privilegiul de a-i fi putut contacta pentru a mă sprijini, prin sugestiile lor, în direcția configurării documentului programatic ce fundamenta programul de aniversare. Convergența ideilor noastre – în special a celor privitoare la asumarea onestă a istoriei, la analiza secolului scurs din perspectiva trecutului, prezentului și viitorului, la necesitatea includerii în program a unor ample proiecte de infrastructură, la parteneriatul dintre Guvern și mediul universitar, la evitarea festivității

și a discursului naționalist retrograd – s-a regăsit în politicile guvernamentale privind Centenarul pe care le-am instituit, atât cât a fost posibil temporal, la nivelul executivului național. Era evident că pe această linie aveam să continuăm și atunci când am asumat, după revenirea în Iași, coordonarea programului dedicat Centenarului de către municipalitate. În cadrul acestuia, proiectul cărui Biblioteca Centrală Universitară îi era partener, alături de Universitatea „Al. I. Cuza” și de Institutul „A. D. Xenopol”, coordonat de profesorul Ovidiu Buruiană, viza relevarea rolului pe care Iașul l-a avut în perioada 1914-1919. Acesta a fost lansat, în cadrul unei conferințe de presă ce a avut loc în Sala „Hașdeu” a Bibliotecii, pe 19 decembrie 2017, cu doar câteva zile înainte ca Bogdan Maleon să se îndrepte spre eternitate. Atunci, în intervenția sa, a enunțat ceea ce pentru mine va rămâne principiul la care mă voi raporta de fiecare dată când, fără a fi specialist, voi intra în contact cu un discurs referitor la istoria națiunii noastre: „Noi avem datoria de a rămâne profesioniști și de a veni în serviciul comunității noastre. Vrem să dăm dovadă de patriotism, dar nu unul din acelea patetice. Când spunem «patriotism», ne referim la prezentarea istoriei așa cum este ea, cu bune și rele. Să ne iubim și să ne promovăm țara într-un mod decent”.

Timpul a cernut, iată, un an de când Bogdan Maleon ne privește dinspre alte zări. Ceea ce el continuă să fie este modelul intelectualului complet al generației noastre.

Daniel Șandru

**Consacrarea istoricului:
Clerul de mir din Moldova secolelor XIV-XVI,
de Bogdan-Petru Maleon, Editura Universității
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007, 552 p.**

Acum un deceniu, când nimănui nu-i putea trece prin cap grozăvia care s-a petrecut la Crăciunul anului trecut, am scris o prezentare la cartea lui Bogdan-Petru Maleon, *Clerul de mir din Moldova secolelor XIV-XVI*, pe care am publicat-o în „Analele” Facultății de Istorie¹. Acest text a constituit, totodată, și referatul de susținere a propunerii pe care Facultatea

¹ *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”,* Iași, istorie, t. LIV-LV, 2008-2009, p. 387-389.

de Istorie a trimis-o Academiei Române, în vederea competiției pentru premiile din anul 2009. În urma concursului și a dezbaterilor din Secția de istorie a Academiei Române, volumul a fost distins cu premiul „A. D. Xenopol”. După această solidă întreprindere istoriografică, Bogdan-Petru Maleon a continuat să lucreze în domeniul istoriei ecleziastice, obținând rezultate notabile, iar o parte dintre studii și le-a înmănușat într-o nouă carte, publicată în 2015 (*Cercetări privind ideologia puterii și organizarea ecleziastică în Moldova medievală*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 282 p.).

Aici, republic această prezentare, care își păstrează întru totul valabilitatea, mulțumind, în același timp, profesorului Ionuț Nistor, directorul Muzeului Universității „Alexandru Ioan Cuza”, pentru gândul luminos de a închina acest număr din revistă amintirii colegului nostru, Bogdan-Petru Maleon.

*

De ceva vreme încoace, istoriografia românească se străduie să dezvolte sau să recupereze noi „teritorii” pentru investigația științifică sistematică; două dintre acestea sunt istoria ecleziastică și istoria socială. Din conjuncția acestora, cu talent, răbdare și muncă, Bogdan-Petru Maleon a lucrat o temeinică teză de doctorat, sub îndrumarea prof. univ. dr. Ion Toderașcu, încununată cu distincția *Magna cum laude*, pe care a publicat-o sub titlul *Clerul de mir din Moldova secolelor XIV-XVI*. Subiectul, *clerul de mir*, nu a avut parte, până la prezenta cercetare, de o abordare științifică de amploare, cu excepția studiului datorat preotului cărturar Dumitru Furtună, dedicat preoțimii din secolul al XVIII-lea, și a câtorva abordări secvențiale, venite din alte direcții de interes istoriografic sau bisericesc. De aceea, cercetarea lui Bogdan-Petru Maleon se remarcă prin gradul ridicat de noutate al subiectului, ce vine să umple un gol, de mult resimțit, atât în cunoașterea istoriilor ecleziastică și socială, cât și în cunoașterea istoriei generale a românilor. Odată temelia pusă, ne putem aștepta ca studiul istoric să cuprindă și celelalte secole ale medievalității și modernității românești și să se extindă și pentru istoria Țării Românești, pentru care asemenea cercetări încă lipsesc. Totodată, pentru această cercetare și pentru această carte, autorul a avut de luptat cu precaritatea surselor, dar cu un ochi atent și îndelung răbdător, beneficiind și de sugestiile metodologice ale istoricilor de la Cluj și Oradea, a reușit să câștige lupta și să aducă în sprijinul demonstrațiilor și concluziilor sale o serie întregă de surse, aparent nefolositoare și îndepărtate de subiect.

Cartea a fost structurată în patru capitole, ce pornesc de la trăsăturile generale ale organizării ecleziastice din cadrul „*commonwealth*-ului

bizantin” și ajung până în cele mai îndepărtate colțuri ale Moldovei, acolo unde hramul unei biserici și numele unui preot au avut „norocul” să treacă peste vremuri, odată cu pergamentele sau hârtiile pe care au fost scrise. Tiparul general, pe care autorul și-a construit cartea, a fost bine desenat, fiind alese cu grijă cele mai importante contribuții științifice, astfel că, în ciuda dificultății și anvergurii temei – lumea bizantină (ortodoxă) în întregul ei – textul este clar, iar ideile se lasă cu ușurință urmărite. Miezul acestei temei este constituit de dreptul bizantin și variantele locale ale acestuia, atât în mediul ortodox slav, cât și în ortodoxia românească. *Statutul juridic al clerului de mir* a fost descoperit în țesătura strânsă a societății moldovenești din secolele XIV-XVI și pus în scris, cu constanțele și deosebirile sale, din ultimele decenii ale veacului al XIV-lea, de atunci când avem informații documentare sigure, și până în ultimele decenii ale veacului al XVI-lea, înainte de vremea lui Petru Șchiopul și Ieremia Movilă, atunci când Biserica ortodoxă din Moldova se va reface după deceniile tulburi ce au urmat domniei lui Petru Rareș. Pe parcursul laborioasei cercetări întreprinse, Bogdan-Petru Maleon a descoperit o serie de aspecte noi, a întărit o serie de aspecte șubrede din viața ecleziastică moldovenească și a înlăturat o serie de păreri nefondate, tot și toate printr-o demonstrație documentată și logică.

Această cercetare diacronică, un adevărat stâlp de rezistență al cărții, este urmată de un capitol cu un subiect interesant și dificil, așezat însă pe o perioadă puțin mai târzie, care cuprinde și prima jumătate a secolului al XVII-lea, atunci când sursele sunt mult mai bogate și mult mai diverse: *clerul ortodox din Moldova între credința populară și disciplina ecleziastică*. Autorul arată că își stăpânește bine uneltele meseriei, astfel că nu scapă scriitura istorică nici înspre ridicarea de osanale și nici înspre defăimarea comportamentului clerului ortodox. Printr-un asemenea tratament echilibrat, fresca care a reieșit este credibilă, constituind un ghid util pentru alte explorări de acest gen, privitoare, spre exemplu, la cea de-a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Toată această perioadă, de la sfârșitul secolului al XIV-lea până la mijlocul secolului al XVII-lea, este topită într-un exemplar capitol de istorie socială, privitor la *poziția socială a clerului de mir, rural și orășenesc*, așa cum se desprinde din toate documentele vremii, din interpretarea lor sigură și din înlănțuirea lor logică. Bogdan-Petru Maleon a adăugat la metodologia cercetărilor de istorie socială principiile cercetărilor genealogice și prosopografice, astfel că a legat între ele nume de preoți și nume de moșii, ce aparent stăteau la mare distanță unele de altele; putem spune că, din această combinație, unele nume și-au dezvoltat

destinele, iar unele moșii, familiile de stăpâni. Apreciem, în chip deosebit, strădania depusă de autor în parcurgerea unui noian de volume de documente și de reviste de specialitate, pentru a-și aduna suportul documentar, odată cu siguranța și acuratețea interpretării istorice. Și acest capitol deschide larg calea unor întreprinderi istoriografice asemănătoare pentru alte vremuri și alte spații.

Concluziile decurg ușor din capitolele precedente, iar amplul rezumat, în limba engleză, ușurează difuzarea acestor concluzii și în alte spații istoriografice. Cadru didactic universitar și cercetător științific cu experiență, autorul a întocmit impecabil bibliografia, aparatul critic și indicele, potrivit regulilor academice încetățenite în istoriografia română, iar textul, în ansamblul lui, se remarcă prin grija cu care a fost corectat și tehnoredactat; strădania autorului se datorează și faptului că știa că munca sa se îndreaptă atât spre marele public iubitor de istorie, cât și spre studenți și tineri cercetători, pentru care lucrarea va constitui un model. Cartea se citește ușor, fiind scrisă într-un stil clar, aproape clasic am putea spune, așa cum Bogdan-Petru Maleon a arătat și cu alte prilejuri, dar de această dată „cu asupra de măsură”. În concluzie, considerăm că Bogdan-Petru Maleon a reușit să scrie o lucrare de mare valoare, aflată la nivelul celor mai bune realizări istoriografice din ultimii ani, atât din centrul universitar și academic ieșean, cât și din întreaga țară.

Petronel Zahariuc

© 2019 by the authors; licensee Editura Universității Al. I. Cuza din Iași. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons by Attribution (CC-BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).